

ชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูเป็นอย่างไร ?
ตามไปดูชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูกันเถอะ
ปลูกชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูคุ้มหรือไม่ ?

จากผลตกลงทางการค้าขององค์การค้าโลกและเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) รัฐบาลไทยพยายามเน้นการผลิตในภาคเกษตรกรรมเพื่อการส่งออก โดยตั้งเป้าหมายเพิ่มการส่งออกข้าวคุณภาพดีให้สูงขึ้น ข้าวชาวดอกมะลิ 105 เป็นหนึ่งในข้าวคุณภาพดีที่ได้รับการส่งเสริมมาก เมล็ดข้าวสารเรียวยาว ใส และข้าวสุกเหนียวนุ่มหอมน่ารับประทาน เป็นที่นิยมกันแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับปลายปี 2540-ต้นปี 2541 เป็นช่วงทองของข้าวไทย เนื่องจากภาวะเงินบาทลอยตัวทำให้ไทยสามารถขายข้าวได้ในราคาสูง โดยเฉพาะข้าวชาวดอกมะลิ 105 ซึ่งมีราคาตั้งแต่เกวียนละ 7,098-9,580 บาท ในช่วงเดือนธันวาคม 2541- กุมภาพันธ์ 2542 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) ทำให้เกิดโครงการต่าง ๆ มากมายในการเพิ่มผลผลิตของข้าวชาวดอกมะลิ 105 ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมในด้านการขยายพื้นที่ปลูกและการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้การปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ถูกจับตามองว่าให้ผลผลิตคุ้มหรือไม่และคุณภาพเป็นอย่างไร

การปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูได้มีการศึกษาและทดลองในหลายพื้นที่ ตัวอย่างเช่น รชฎ และคณะ ได้ทดลองปลูกข้าวดอกมะลิ 105 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 10 ธันวาคม 25 ธันวาคม และ 10 มกราคม ปี 2531/32 และ 2532/33 ที่ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี และสถานีทดลองข้าวสุพรรณบุรี โดยวิธีหว่านน้ำตาม พบว่าผลผลิตเฉลี่ยปี 2532/33 เท่ากับ 531 451 482 และ 379 กก./ไร่ ตามลำดับ ส่วนปี 2531/32 วันปลูก 25 พฤศจิกายนถูกโรคไหม้ระบาดเสียหายหมด จึงแนะนำช่วงปลูกที่เหมาะสมสำหรับชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูไว้ที่ 10 ธันวาคม และ 25 ธันวาคม ส่วนคุณภาพทางด้านการหุงต้มและรับประทาน งามขึ้นและคณะ รายงานว่า ทุกช่วงระยะเวลาการปลูกของชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดู ยังคงเป็นข้าวนุ่มและมีกลิ่นหอม

เดชา และคณะ ทดลองปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 เมื่อวันที่ 10 20 และ 30 ธันวาคม ปี 2537 และ 2538 ที่สถานีทดลองข้าวสุพรรณบุรี พบว่าผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 463 518 และ 381 กก./ไร่ ตามลำดับ โดยมีองค์ประกอบของผลผลิตคือ จำนวนรวง/พื้นที่ (623-658 รวง/ม²) และจำนวนเมล็ด/รวง (53-57 เมล็ด) ไม่แตกต่างกัน แต่เปอร์เซ็นต์เมล็ดสมบูรณ์และน้ำหนัก 1,000 เมล็ดของข้าวที่ปลูก 10-20 ธันวาคม (72-77% และ 23.87-24.04 กรัม ตามลำดับ) สูงกว่า 30 ธันวาคม (57% และ 22.64 กรัม) และแนะนำว่าระยะเวลาการปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูปกติที่เหมาะสมที่สุดคือ ระหว่าง 10-20 ธันวาคม โดยวิธีการปลูกด้วยเมล็ดโดยตรง อัตรา 20 กก./ไร่ และใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตรา 6 กก./ไร่

จำนง บางภูมิ ทดลองปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2540 ที่ตำบลคลองข่อย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยวิธีหว่านน้ำตม อัตราเมล็ดพันธุ์ 15 กก./ไร่ ใส่ปุ๋ยแอมโมเนียฟอสเฟต อัตรา 10 กก./ไร่รองพื้น และยูเรียอัตรา 5 กก./ไร่แต่งหน้าเมื่อข้าวอายุ 35 วัน เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อข้าวมีอายุ 84 วัน ได้ผลผลิต 350 กก./ไร่ สาเหตุที่ผลผลิตได้น้อยเนื่องจากมีหอยเชอรี่ระบาด ข้าวเป็นโรคเมล็ดต่างมาก และใส่ปุ๋ยน้อยเกินไป (รายงานโดยสมัคร ยิ่งยง)

ฟาร์มกำแพงเพชร บริษัทกรุงเทพผลิตภัณฑ์ข้าวจำกัด อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ทดลองปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 เมื่อวันที่ 11-14 มกราคม 2542 โดยวิธีหว่านน้ำตม อัตราเมล็ดพันธุ์ 15 กก./ไร่ ใส่ปุ๋ยสูตร 20-10-5 2 ครั้ง อัตรา 20 และ 11.5 กก./ไร่ เมื่อข้าวอายุได้ 18 และ 48 วัน ตามลำดับ และปุ๋ยยูเรีย 2 ครั้ง อัตรา 3.5 และ 3 กก./ไร่ เมื่อข้าวอายุได้ 48 วัน และ 61 วัน ตามลำดับ จากการขอสุ่มตัวอย่างเก็บเกี่ยวและหาองค์ประกอบผลผลิตของเจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก พบว่าผลผลิตที่สุ่มได้ประมาณ 370 กก./ไร่ (ตารางที่ 1) มีจำนวนรวง/พื้นที่เท่ากับ 386 รวง/ม² จำนวนเมล็ดดี/รวง เท่ากับ 63 เมล็ด เปอร์เซ็นต์เมล็ดสมบูรณ์เท่ากับ 80% และน้ำหนัก 1,000 เมล็ดเท่ากับ 25.15 กรัม

ตารางที่ 1 ผลผลิตและองค์ประกอบผลผลิตของข้าวชาวดอกมะลิ 105 ณ ฟาร์มกำแพงเพชร
เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2547

จุดสุ่ม	ผลผลิตในพื้นที่ 2x5 ม (กรัม)	ความชื้น	ผลผลิตที่ความชื้น 14 % (กก./ไร่)	ความสูง(ซม.)
1	2189	14.75	347.2	108.2
2	2512	15.75	393.7	109.7
3	2331	16.48	362.2	101.2
5	2258	14.16	360.6	101.9
5	2272	15.08	259.0	101.9
6	2499	14.30	398.4	102.9
เฉลี่ย	2344	15.09	370.18	104.3

จากตัวอย่างการปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าผลผลิตที่ได้ใกล้เคียงฤดูนาปี แต่มีข้อเปรียบเทียบที่น่าสนใจคือ ข้าวชาวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี จะปลูกในพื้นที่อาศัยน้ำฝนแทบทั้งสิ้น เพราะถ้าเป็นพื้นที่อาศัยน้ำชลประทาน เกษตรกรจะปลูกข้าวไม่ไวแสงซึ่งให้ผลตอบแทนต่อไร่สูงกว่าข้าวชาวดอกมะลิ 105 และการปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูต้องปลูกในพื้นที่ที่มีศักยภาพในเรื่องการจัดการน้ำ คือ เขตชลประทาน ซึ่งผลตอบแทนต่อไร่ของชาวดอกมะลิ 105 นอกฤดูจะไม่มีทางสู้พันธุ์ข้าวไม่ไวแสงได้เช่นกัน ถ้าจะลองเปรียบเทียบ

ผลตอบแทนต่อไร่คร่าว ๆ ระหว่างข้าวขาวดอกมะลิ 105 นอกฤดู ที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างดี ผลผลิตประมาณ 50 ถัง/ไร่ ราคาเกี่ยวนละ 6,246-6,450 บาท (มีนาคม-เมษายน 2542) ซึ่งเป็น ช่วงเก็บเกี่ยว ได้ผลตอบแทนต่อไร่ประมาณ 3,176 บาท กับผลผลิตของพันธุ์ข้าวไม่ไวแสง เช่น ชัยนาท 1 ประมาณ 80 ถัง/ไร่ ราคาในช่วงเดียวกันเกี่ยวนละ 4,872-5,363 บาท ได้ผลตอบแทน ต่อไร่ 4,096 บาท เกษตรกรคงเลือกปลูกพันธุ์ไม่ไวแสงแทนข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพราะได้เงิน มากกว่าไร่ละ 920 บาท ฉะนั้น จะให้เกษตรกรยอมรับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 นอกฤดู ราคาข้าวขาวดอกมะลิ 105 ต้องมากกว่าพันธุ์ข้าวไม่ไวแสงอย่างน้อยเกี่ยวนละประมาณ 3,000 บาท

บทความโดย
วิไล ปาละวิสุทธิ
วารสารข่าว ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก